05/08/2025

Υπουργείο Πολιτισμού: Το ερευνητικό πρόγραμμα αποκατάστασης και ανάδειξης του Κάστρου Διδυμοτείχου

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Στο Βυζαντινό Μουσείο Διδυμοτείχου, πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, για την προτεραιοποίηση και τη μεθοδολογία των επεμβάσεων αποκατάστασης του Κάστρου Διδυμοτείχου, την προστασία του και τη λειτουργική διασύνδεσή του με το αστικό περιβάλλον.

Η Λίνα Μενδώνη σημείωσε ότι: «***Το Κάστρο των "Διδύμων Τείχων",*** *το πιο σημαντικό στην επικράτεια της Θράκης, βρίσκεται στην κορυφή του λόφου Καλέ, που δεσπόζει στην πόλη του Διδυμοτείχου και είναι κατασκευασμένο πάνω σε δεκάδες λαξευτά σπήλαια. Δεν είναι μόνο η σημαντική γεωστρατηγική του θέση, το πέρασμα πάνω στο οποίο βρίσκεται, αλλά και η πολύ μεγάλη ιστορική και αρχαιολογική του αξία. Ανάμεσα στις δεσμεύσεις που είχαμε αναλάβει, ήταν η εκπόνηση ενός συνολικού διαχειριστικού σχεδίου για το Κάστρο του Διδυμότειχου.*

Ήταν κάτι για το οποίο θεωρήσαμε ότι δεν μπορούμε να παρέμβουμε μεμονωμένα, σημειακά, χωρίς ένα οργανωμένο σχέδιο, που να περιλαμβάνει από την ιστορική και αρχαιολογική τεκμηρίωση του μνημείου, μέχρι τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν για την αποκατάστασή του και την επανένταξή του στον αστικό ιστό του Διδυμοτείχου. Με τη συνεργασία των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και τους επιστήμονες του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εκπονήσαμε αυτόν τον ολιστικό στρατηγικό σχεδιασμό και συγχρόνως, μέσα από αυτόν προέκυψαν συγκεκριμένες μελέτες. Η αποκατάσταση του συνόλου του Κάστρου αποτελεί ένα έργο μακρόπνοο και σε βάθος χρόνου, το οποίο απαιτεί πάρα πολλούς πόρους. Παρόλα αυτά, η πρώτη φάση ξεκινά αμέσως, καθώς μέσα από τη μελέτη αυτή προέκυψαν και όλα τα στοιχεία που χρειάζεται για να δημοπρατηθεί, από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, η πρώτη φάση της αποκατάστασης με πόρους από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολική Μακεδονία και Θράκη- ΕΣΠΑ 2021-2027. Για μια ακόμη φορά, ευχαριστώ τον φίλο Περιφερειάρχη Χριστόδουλο Τοψίδη για την εξαιρετική και εποικοδομητική συνεργασία μας».

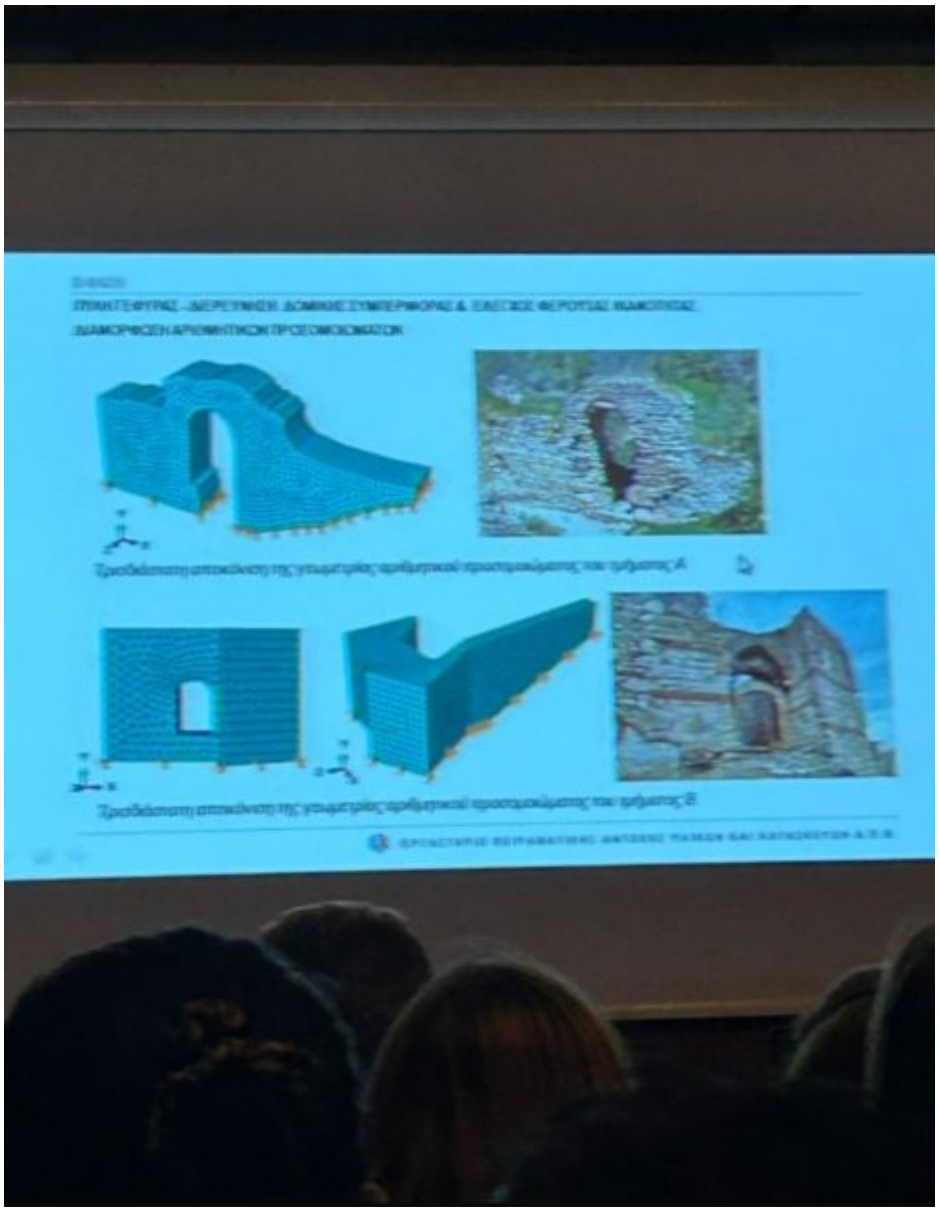

Η παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος αποκατάστασης και ανάδειξης του Κάστρου Διδυμοτείχου

Στην πρώτη φάση του ερευνητικού προγράμματος πραγματοποιήθηκε εφαρμοσμένη έρευνα για την ανάλυση, αποτύπωση, και την ιστορική, αρχιτεκτονική τεκμηρίωση του συνόλου του μνημείου και εξετάστηκε η παθολογία του σε επίπεδο συνόλου και των επιμέρους τμημάτων. Στη δεύτερη φάση, εντοπίστηκαν οι προτεραιότητες, βάσει κοστολογημένου στρατηγικού σχεδίου, για τον προγραμματισμό των απαιτούμενων επεμβάσεων ανάδειξης του μνημείου, με έμφαση στα τμήματα με τα κρισιμότερα δομικά προβλήματα, αλλά και της ανασυγκρότησης του χώρου με την αποκατάσταση των διαδρομών και του άμεσου περιβάλλοντος χώρου του.

Με βάση τα αποτελέσματα του προγράμματος, δρομολογούνται οι άμεσες επεμβάσεις στις δύο πύλες: Πύλη Γέφυρας και Πύλη Αγοράς, και σε τέσσερις πύργους: Π1, Π2, Π3, Π4. Το λιθόστρωτο στις διαδρομές ανάμεσα στις δύο πύλες

αποκαθίσταται με στόχο τη βελτίωση της κινητικότητας, εντός του Κάστρου, οι σπηλαιώσεις διατηρούνται και γίνονται σημειακές αποκαταστάσεις στα τείχη με προτεραιότητα στα τμήματα, όπου παρατηρούνται καταρρεύσεις της λιθοδομής. Διαμορφώνεται και χώρος στάσης και θέασης προς τον Πύργο 1, τον επονομαζόμενο και Πύργο της Βασιλοπούλας. Παράλληλα, αναγκαίες είναι κάποιες απαλλοτριώσεις και η διαχείριση των εγκαταλελειμμένων κατασκευών.

Με τη σημερινή του μορφή το Κάστρο χρονολογείται από τον **6ο αι. μ.Χ. Στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία**, το Διδυμότειχο ήταν σημαντικό κέντρο, εμπορικό, διοικητικό και στρατιωτικό. Η σπουδαία γεωστρατηγική του θέση είχε επισημανθεί ήδη από τους αρχαίους χρόνους. Σε αυτό συνετέλεσε, επίσης, η ισχυρή του οχύρωση, με τείχη μεγάλου πάχους που διαμόρφωσαν τον περίβολο του. Το Κάστρο σήμερα, διατηρείται στο μεγαλύτερο μήκος του. Στην περίμετρο των τειχών, μήκους 1.300 μέτρων, βρίσκονται συνολικά 24 πύργοι. Μέσα στον περίβολο του Κάστρου υπάρχουν διάσπαρτες λαξευμένες σπηλιές, οι οποίες χρησιμοποιούνταν ως τμήματα κατοικιών. Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, τα τείχη του Διδυμοτείχου ανακατασκευάστηκαν επί Ιουστινιανού και ενισχύθηκαν το 751 μ.Χ., επί Κωνσταντίνου Ε’ και αργότερα το 1303. Το 1713-14, στο Κάστρο του Διδυμοτείχου διέμενε σε κατάσταση ημιαιχμαλωσίας ο Βασιλιάς της Σουηδίας Κάρολος ο ΙΒ’. Μέσα στον περίβολο του Κάστρου υπάρχει ένα μικρό πέτρινο ναΐδριο και η σημερινή αρμενική εκκλησία του Αγίου Γεωργίου (Σουρπ Κεβόρκ). Είναι κτισμένη στη θέση του βυζαντινού ναού του Αγίου Γεωργίου του Παλαιοκαστρίτη, όπου στις 26 Οκτωβρίου του 1341, στέφτηκε αυτοκράτορας ο Ιωάννης Στ’ Καντακουζηνός.

Στην παρουσίαση του ερευνητικού προγράμματος, στην κατάμεστη αίθουσα του Βυζαντινού Μουσείου Διδυμοτείχου, παρέστησαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου κκ. Δαμασκηνός, οι Βουλευτές Π.Ε Έβρου Σταύρος Κελέτσης και Αναστάσιος Δημοσχάκης, ο Περιφερειάρχης Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης Χριστόδουλος Τοψίδης, ο Γενικός Γραμματέας Πολιτισμού Γιώργος Διδασκάλου, ο Δήμαρχος Διδυμοτείχου Ρωμύλος Χατζηγιάννογλου, η Γενική Διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ολυμπία Βικάτου, ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων Θεμιστοκλής Βλαχούλης, η προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου Δόμνα Τερζοπούλου, οι επικεφαλής του ερευνητικού προγράμματος καθηγητές του ΑΠΘ Κωνσταντίνος Κατάκαλος και Σοφοκλής Κωτσόπουλος, στελέχη του ΥΠΠΟ και πλήθος κόσμου.

Αυτοψία στο υπό αποκατάσταση Τέμενος Βαγιαζήτ

Αυτοψία στο υπό αποκατάσταση Τέμενος Βαγιαζήτ, στο Διδυμότειχο, πραγματοποίησε η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, επικεφαλής υπηρεσιακού κλιμακίου, στο πλαίσιο επίσκεψης εργασίας για την παρακολούθηση της εξέλιξης

του έργου, το οποίο εντάσσεται στη στρατηγική του Υπουργείου για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Θράκης.

Το έργο, συνολικού προϋπολογισμού περίπου 12.500.000 ευρώ, χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού με πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης. Πρόκειται για μία σύνθετη και τεχνικά απαιτητική αποκατάσταση, με αυστηρό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, που η ολοκλήρωσή της προσδιορίζεται στο πρώτο τρίμηνο του 2026. Το Τέμενος αποκαθίσταται με σεβασμό στην ιστορική διαστρωμάτωσή του, ώστε να αναδειχθούν τα αρχιτεκτονικά και κατασκευαστικά χαρακτηριστικά, κάθε φάσης, καθιστώντας αναγνώσιμη τη διαχρονική του εξέλιξη.

Όπως δήλωσε η Λίνα Μενδώνη: «*Ο **Έβρος** βρίσκεται στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της Κυβέρνησης του Κυριάκου Μητσοτάκη. Από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι σήμερα, επενδύονται στον Έβρο, στον τομέα του πολιτισμού, 70.000.000 ευρώ. Ο πολιτισμός για μάς είναι άμυνα και αυτό το αντιλαμβάνονται καλύτερα, όσοι ζουν εδώ στα σύνορα, οι Εβρίτες. Το έργο στο Τέμενος Βαγιαζήτ το οποίο σύμφωνα με την επιγραφή της εισόδου του, εγκαινιάστηκε, το Μάρτιο του 1420, προχωρά με πολύ ικανοποιητικό ρυθμό, αφότου επιλύθηκε μια σειρά δύσκολων ζητημάτων που ανέκυψαν στην πορεία του έργου. Ένα μνημείο κρύβει πάρα πολλά απρόοπτα. Στην περίπτωση του Τεμένους, τα απρόοπτα ήταν ακόμη περισσότερα, εξαιτίας του χρόνου κατασκευής του, της πυρκαγιάς, του δομικού υλικού και του τρόπου που είχε χρησιμοποιηθεί από τους δημιουργούς του. Έχει ήδη ξεκινήσει η επίπονη εργασία του στρωσίματος των ξύλων της στέγης. Το έργο θα ολοκληρωθεί στα χρονοδιαγράμματα που θέτει το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Είναι πιθανόν να απαιτηθεί και το πρώτο τρίμηνο του 2026, λόγω των πολλαπλών απρόβλεπτων προβλημάτων που ανέδειξε το μνημείο, ώστε να αποκατασταθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και αυτό γίνεται».*

Η Υπουργός, ανεβαίνοντας στις υψηλότερες στάθμες των ικριωμάτων εργασίας, που φτάνουν τα 18 μέτρα, είχε την ευκαιρία να δει το έργο κατασκευής της ξύλινης οροφής του μνημείου και της αποκατάστασης του μιναρέ. Πρόκειται για φυσική ξυλεία χλωρής δρυός, ιδιαίτερα μεγάλων διατομών και μήκους -κάποιοι δοκοί έχουν διατομή 0,35Χ0,45 και μήκος 13,5μ.- που προέρχεται από αειφόρα διαχειριζόμενα δάση της Γαλλίας, της Ελβετίας και της Γερμανίας. Η ξυλεία που χρησιμοποιείται στην ανακατασκευή της στέγης του τεμένους, διαμορφώθηκε ως προς τις διαστάσεις και πιστοποιήθηκε ως προς την αντοχή, από αντίστοιχα τοπικά πριστήρια, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την εγκεκριμένη μελέτη. Ήδη έχει τοποθετηθεί το μεγαλύτερο τμήμα των ξύλων της έδρασης της στέγης στην στέψη των τοίχων και των πρώτων στρώσεων στους εσωτερικούς πεσσούς του μνημείου. Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η αποδόμηση του

μιναρέ μέχρι τη στέψη της τοιχοποιίας, προκειμένου να ολοκληρωθεί η δομική του αποκατάσταση, με επαναχρησιμοποίηση του υλικού που δεν έχει φθαρεί από την πυρκαγιά, και τη συμπλήρωσή του, με νέο υλικό.

Το Τέμενος Βαγιαζήτ, στο Διδυμότειχο, είναι ένα εμβληματικό μνημείο, από τα πλέον σημαντικά της Οθωμανοκρατίας. Καλύπτει έκταση σχεδόν ενός στρέμματος και αποτελείται από μια τετραγωνικής κάτοψης αίθουσα προσευχής και έναν μιναρέ στη δυτική γωνία. Η πυρκαγιά που εκδηλώθηκε στις 22 Μαρτίου 2017 κατέστρεψε την στέγη του Τεμένους καθιστώντας επιτακτική την πλήρη αποκατάστασή του.

Την Υπουργό συνόδευαν ο Βουλευτής Π.Ε. Έβρου, Αναστάσιος Δημοσχάκης, ο Γενικός Γραμματέας Πολιτισμού Γιώργος Διδασκάλου, ο Δήμαρχος Διδυμοτείχου Ρωμύλος Χατζηγιάννογλου, η Γενική Διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟ Ολυμπία Βικάτου, ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων Θεμιστοκλής Βλαχούλης, η Τμηματάρχης Έργων της Διεύθυνσης Εφη Χωραφά, η προϊσταμένη της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων, Μαρία Μερτζάνη, η προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου Δόμνα Τερζοπούλου και υπηρεσιακά στελέχη του ΥΠΠΟ.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη στην αυτοψία που πραγματοποίησε στο Τέμενος Βαγιαζήτ

Απόληξη της στέψης των περιμετρικών τοιχοποιών με τους στρωτήρες

Άποψη του μιναρέ του Τεμένους Βαγιαζήτ

Αυτοψία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη στο Τέμενος Βαγιαζήτ

Άποψη από το εσωτερικό του Τεμένους Βαγιαζήτ

Πεσσός στήριξης της ξύλινης στέγης εσωτερικά του Τεμένους Βαγιαζήτ